

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Jękły głuche kamienie – / Ideał sięgnął bruku – –

Author: Magdalena Bąk

Citation style: Bąk Magdalena. (2018). Jękły głuche kamienie – / Ideał sięgnął bruku – –. W: R. Cudak, W. Hajduk-Gawron, A. Madeja (red.), "Na wrywki : 100 cytatów z polskiej poezji i dramatu, które powinien znać także cudzoziemiec" (S. 150-152). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

Jętkły głuche kamienie - / Ideał sięgnął bruku - -

O cytacie

Słowa te pochodzą z finału wiersza Cypriana Kamila Norwida *Fortepian Szopena*. Został on włączony do zbioru *Vade-mecum*, a nawoływanie kończące utwór w całości brzmi: „Ciesz się, późny wnuku!... / Jętkły głuche kamienie - / Ideał sięgnął bruku - -”. Słowa te są poetycką interpretacją obrazu przedstawionego w drugiej części wiersza, a ukazującego fortepian Chopina wyrzucany na bruk z płonącego budynku. W obrazie tym rozpoznać można czytelne nawiązanie do wydarzenia, jakie miało miejsce w 1863 roku w Warszawie, kiedy to w odwecie za (nieudany zresztą) zamach na generała Teodora Berga, namiestnika carskiego w Królestwie Polskim, do którego strzelano z pałacu Zamoy-skich, żołnierze rosyjscy wtargnęli do budynku i zdemolowali go. Na bruk został wówczas wyrzucony i tam spalony instrument, na którym Chopin grywał w młodości. „Bruk”, inaczej „kocie łby”, to nawierzchnia ulicy, chodnika lub placu, utworzona z przylegających do siebie kamieni lub kamiennych kostek. Mówimy, że „coś sięgnęło bruku”, jeśli coś wartościowego zostało zniszczone.

Wiersz *Fortepian Szopena* jest swoistym zapisem ostatniego spotkania Norwida z wybitnym kompozytorem. Muzyka Chopina staje się tu symbolem sztuki doskonałej. Przedstawiony w końcowych partiach utworu obraz wyrzuconego na bruk fortepianu trzeba interpretować w kontekście Norwidowskiej koncepcji losu wybitnych jednostek, którą poeta głosił w wielu swych tekstach. W wierszu *Coś ty Atenom zrobił, Sokratesie*, wymieniając wybitne postaci w dziejach ludzkości (Sokratesa, Dantego, Kolumba, Camõesa, Kościuszkę, Napoleona, a także Mickiewicza), pisał wprost: „Każdego z takich jak ty świat nie może / Od razu przyjąć na spokojne łoże”. Zdaniem poety ci, którzy wyrastają ponad przeciętność, głoszą lub tworzą rzeczy wielkie, są zawsze odrzucani, a często prześladowani przez współczesnych, aby doczekać się uznania dopiero od następnych pokoleń. Analogiczną myśl wyraża Norwid w utworze *Klaskaniem mając obrzękłe prawice*: „Syn - minie pismo, lecz ty spomnisz, wnuku”. Przywołuje tu poeta - podobnie jak w *Fortepianie Szopena* - postać (późnego) wnuka: reprezentanta kolejnego pokolenia,

tego, które będzie w stanie docenić odrzuconego przez współczesnych geniusza.

Zdaniem poety świat nie jest i nigdy nie był gotowy na prawdziwie wielkich twórców oraz na wyrastające ponad przeciętność i horyzonty swoich czasów dzieła. Również kompozycje Chopina, mające w sobie pierwiastek prawdziwego geniuszu, jak „wszystko, co zbudzi”, muszą przejść przez etap niezrozumienia i odrzucenia przez współczesnych, zanim – po latach i zmianie pokoleń – zostaną docenione. Dlatego w kontekście dramatycznego epizodu z rozbitym fortepianem pisze poeta: „Ciesz się, późny wnuku!”. Jest to wezwanie skierowane do przyszłych pokoleń, które docenią i zrozumieją wielkość sztuki Chopina. Dla nich ów sięgający bruku ideał (ukonkretniony w postaci zniszczonego fortepianu) jest widocznym znakiem tego, że krok niezbędny na drodze do przyswojenia i zrozumienia wielkiej sztuki wybitnego kompozytora został uczyniony. Upadek i odrzucenie są koniecznym etapem przejściowym, aby muzyka Chopina mogła odnieść swe ostateczne zwycięstwo.

O autorze i jego twórczości

Zob. **Czemu, cieniu, odjeżdżasz*

Nawiązania

W 2010 roku w Krakowie w ramach projektu „Chopin w mieście”, który był realizowany przez Krakowskie Biuro Festiwalowe z okazji Roku Chopinowskiego, powstała nawiązująca do wiersza Norwida instalacja multimedialna Aleksandra Janickiego *Upadły fortepian*. Stary wiedeński fortepian został bez zabezpieczenia spuszczonej z wysokości 6 metrów, a następnie zamknięty w wielkiej szklanej gablocie. Z umieszczonych w pobliżu głośników słychać było muzykę Chopina. Utwory polskiego kompozytora wykonywał Nelson Goerner, Argentyńczyk, który otrzymał wyróżnienie na Konkursie Chopinowskim w 1995 roku.

Z opracowań

Poniżoną przez współczesnych wielkość rozpozna więc i zaakceptuje dopiero „późny wnuk”. Każde „doskonałe – wypełnienie” jest bowiem z natury rzeczą dokonaniem wykraczającym poza własną epokę,

jest zarodem i znakiem przyszłości. Dlatego też wołanie do „późnego wnuka”, by cieszył się z poniżenia ideału, nie ma tu nic wspólnego z ironią. Jest wypowiedzią jak najbardziej poważną. W formułowanej bowiem koncepcji społecznego funkcjonowania sztuki zostały spełnione podstawowe warunki, od których zależały społeczna akceptacja i życie dzieła: zmarł twórca, rozbito także jego fortepian. Tragiczna ofiara została spełniona. Ona jest też dla dzieła świtem życia, początkiem, a nie końcem.

Makowski, red., 1984, 129-130

Bibliografia

Inglot M., 1988: *Wyobraźnia poetycka Norwida*. Warszawa.

Makowski S., red., 1984: *Cypriana Norwida kształt prawdy i miłości*. Warszawa.

Magdalena Bąk